

Ianuarie-martie 1918 – trei luni decisive în vederea Unirii Basarabiei cu România

Marius Voinaghi

Colegiul Național "Dragoș Vodă"

Sighetu – Marmației

În urma Revoluției din februarie 1917 sau *revolta soldaților* de la Petrograd și a căderii țarismului prin abdicarea lui Nicolae al II-lea (3 martie 1917)¹, la Chișinău, la începutul lui martie 1917 în jurul redacției gazetei *Cuvânt Moldovenesc*, se înființa Partidul Național Moldovenesc², care avea în frunte un comitet compus din Vasile Stroescu, Pavel Gore, Pan Halippa³, Onisifor Ghibu ș.a. În toamna aceluiași an, basarabenii în haină militară organizează Congresul Soldaților Moldoveni, la care au participat 800 de delegați, reprezentând aproximativ 200 000 de ostași. Congresul a decis ca Basarabia să se bucure de autonomie teritorială și politică în cadrul unei Rusii republicane, federativ-democratice. Totodată, s-a hotărât constituirea Sfatului Țării, până la întrunirea Constituanței alese prin vot universal, egal, direct și secret⁴.

Prima adunare solemnă a Sfatului Țării a avut loc la 21 noiembrie 1917 la Chișinău, în „Casa nobilimii” de pe strada Sadovaia, unde funcționa Gimnaziul nr.3 de băieți⁵. Alcătuit din reprezentanți ai tuturor naționalităților, confesiunilor și orientărilor politice, ai asociațiilor profesionale și culturale, Sfatul Țării și-a ales președintele, în unanimitate, în persoana lui Ion Inculeț. La 2 decembrie 1917, Sfatul Țării a adoptat o Declarație prin care se proclama Republica Democratică Moldovenească și se încredința puterea executivă unui Consiliu al Directorilor Generali, care s-a întrunit la 7 decembrie în frunte cu Pantelimon Erhan⁶.

Planurile unei revoluții bolșevice pe teritoriul Moldovei, orchestrată de Cristian Racovski șeful Rumcherod, sunt dejucate de către Armata a II-a Română. Guvernul rus reacționează: la 31 decembrie

¹ Constantin Corneanu, *Căderea unei lumi: Rusia Romanovilor*, în *Historia*, an XVII, Nr. 182, martie, 2017, p. 25.

² Ion Nistor, *Istoria Basarabiei*, București, Humanitas, 1991, pp. 285 - 288.

³ Ion Constantin, „Răsplata” lui Pan Halippa, în *Magazin Istoric*, nr.6, 2016, pp. 10 -14.

⁴ Keith Hitchins, *România 1866 – 1947*, Editura Humanitas, București, ediția a IV-a, pp. 313 – 314.

⁵ P.V.Sinadino, *Cu Sfatul Țării, în vremuri grele*, în *Magazin Istoric*, nr. 3, 2008, pp. 10-13.

⁶ Alexandru Boldur, *Istoria Basarabiei*, București, Editura Victor Frunză, 1992, pp. 498-507.

ministrul român la Petrograd, Constantin Diamandy¹ este arestat și închis în Bastionul Trubețkoi al fortăreței Petru și Pavel din Petersburg. Va fi eliberat, asemenea celor 72 de români din cadrul Legației Române și Misiunii militare, în urma protestului întregului corp diplomatic acreditat în capitala rusă și a medierii de către ambasada Statelor Unite ale Americii a disputei româno-ruse cu privire la abuzuri².

În primele zile ale anului 1918, situația Basarabiei a fost deosebit de gravă: anarhia bolșevică a trecut de la devastări și mari dezordini, la atacuri la adresa noii Republici Democratice. Din aceste considerente, Sfatul Țării și Consiliul Directorilor au solicitat sprijinul armatei române, care pătrunde în Basarabia la 10 ianuarie. Marele Cartier General a trimis în Basarabia 4 divizii: 11, 13 Infanterie, 1 și 2 Cavalerie sprijinite de către Grupul Aeronautic compus din Escadrila F4 (de recunoaștere) și Escadrila N3 bis (de vânătoare)³. La 13 ianuarie, Divizia a 2-a Infanterie condusă de generalul Ernest Broșteanu intră în Chișinău, cântând *Deșteaptă-te române!*.

Reacția Consiliului Comisarilor Poporului al R.S.F.S. Ruse de la Petrograd s-a materializat prin ruperea relațiilor diplomatice dintre Rusia Sovietică și România și confiscarea tezaurului României aflat la Moscova. „*Puterea sovietică – se spunea în hotărârea guvernului de la Petrograd – își asumă răspunderea de a păstra acest tezaur, pe care îl va preda în mâinile poporului român.*” Documentele sovietice publicate în anul 2011, de către regretatul istoric Florin Constantiniu, relevă faptul că autoritățile bolșevice au început să cheltuiască din tezaurul românesc imediat după confiscarea lui, în vederea stimulării revoluției în Basarabia și Moldova.

La 24 ianuarie 1918, Sfatul Țării a proclamat independența cu unanimitate de voturi. Consiliul Directorilor se dizolva, puterea executivă trecând asupra Consiliului de Miniștri, în frunte cu Daniel Ciugureanu, președinte al Republicii rămânând Ion Inuleț⁴.

În ianuarie-februarie, atât România cât și Republica Democratică Moldovenească erau supuse unor presiuni puternice; asupra guvernului român, presiunile exercitate de către Puterile Centrale în vederea semnării tratatului au căpătat un caracter ultimativ. Pentru tânăra republică de la Chișinău, un pericol iminent îl reprezentau pretențiile Ucrainei asupra Basarabiei. Guvernul Ucrainei a cerut să i se admită participarea la

¹ Gh. Gh. Mărzescu, *Ianuarie 1918. Sfârșit de guvernare la Iași*, în *Magazin Istoric*, nr. 3, 2004, pp.5 -6.

² Ion Bistreanu, *Un ianuarie fierbinte...*, în *Magazin Istoric*, nr.9, 2012, pp. 58 – 61.

³ Dr. Valeriu Popovschi, *Sfatul Țării*, în *Magazin Istoric*, nr. 3, 2004, pp. 11 -14.

⁴ Academia Română, *Istoria românilor*, Editura Enciclopedică, București, 2003, vol. VII, tom II, pp. 480 – 495.

conferința de la Buftea – București, dar, până la urmă, cererea nu a fost acceptată de Germania.

În această atmosferă tensionată, la 5 martie 1918, *rezerva regală*, conservatorul Alexandru Marghiloman este numit Șef al Executivului român. Menirea acestuia era să continue tratativele și să încheie pacea cu Puterile Centrale, precum și de a veni în întâmpinarea evenimentelor din Basarabia. La 23 martie, în cadrul ședinței guvernului român de la Iași, la care au participat și Ion Inculeț, Daniel Ciugureanu și Constantin Stere¹, s-a hotărât plecarea acestora la Chișinău, pentru a supune chestiunea unirii Basarabiei în Sfatul Țării². Alături de aceștia, la 26 martie a sosit la Chișinău și premierul Alexandru Marghiloman.

În ținutul dintre Nistru și Prut, curentul care cerea unirea era de nestăvilit. Ședința Sfatului Țării a avut loc în după-amiaza zilei de 27 martie 1918. Ea a fost deschisă de președintele ei, Ion Inculeț, care, printre altele, a declarat: „*Ședința de astăzi, domnilor deputați, va fi o ședință istorică pentru națiunea noastră, pentru poporul nostru. Noi trebuie să depunem toate silințele ca să reușim cu cinste în acest moment istoric.*” Din partea guvernului român a vorbit Alexandru Marghiloman, care, după încheierea declarației, însoțit de ceilalți reprezentanți, s-a retras pentru ca deputații Sfatului Țării să discute și să decidă nestingheriți. În privința exercițiului electoral, secretarul Sfatului, Ion Buzdugan a insistat asupra votului deschis, îndemnând la unire: „*Fii tari și îndepliniți-vă datoria, fiindcă ceasul unirii a sunat /.../*”. Rezultatul votului rezoluției propuse de Blocul Moldovenesc: 86 de voturi pentru, 3 contra și 36 de abțineri.

Declarația de Unire a fost primită de către prim ministrul român cu cuvintele: „*Trăiască România, una și nedespărțită.*” Ea a fost primită cu entuziasm și satisfacție de românii de pretutindeni, conștienți că, în vremuri grele, se realiza un pas important în înfăptuirea României întregite. „*Actul unirii – scria istoricul basarabean Alexandru Boldur – a fost acceptat în mod solemn. Tot ce se petrece în urmă în Basarabia poate fi socotit ca o afacere internă a României întregite*”.

¹ Marius Diaconescu, *Portrete de basarabeni care au făcut Unirea în 1918*, pe <https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/portrete-de-romani-basarabeni-care-au-facut-unirea-in-1918>, accesat în 06.11.2017.

² Gheorghe Cojocaru, C. Stere despre Unirea Basarabiei cu România, în *Magazin Istoric*, nr. 10, 2016, pp.10 – 14.